

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Måndagen den 10 April 1820.

(Insändt.)

Några Anmärkingar,

ungt folk enfaldeligen att förehålla.

Ifrån Boktryckeriet i Upsala har utkommit ett arbete kalladt: *Skapelsen i sånger af Johan Börjesson*. Ehuru vi redan vid tanken på Författaren af en slags aning ej lofvade oss något särdeles deraf, trodde vi dock att *Skapelsen* skulle ha måglat hänföra honom så mycket, att en lifvande ande uppenbarade sig i hans arbete, och att man åtminstone utan vedervilja en gång kunde genomläsa det. Men äfven i detta ha vi funnit oss bedragna. Den skapande anden röjer sig hvarken hos författaren eller i hans arbete.

Af alla saker i våra heliga religionsböcker är utan tvifvel idén om skapelsen den, som bäst länar sig till en poetisk behandling och tillåter fantasien det friaste spel. Den oändeliga mångfald, som karakteriserar naturen i dess bildningar; det idealiska spel af färger och toner; de oräkneliga gradationer af höghet och storhet, af imponerande majestät och smältande ljufhet, af motsatser och likheter; de tallösa allegorier och symboliseringar af fantasiens bilder och hjertats glada eller sorgliga känslor i fenomenernas värld; de eviga urbilder i andans värld till den yttre natu-

rens skönheter: allt detta kan väl gifva materialier till den herrligaste poetiska skapelse åt hvar och en, som vår Herre gifvit äfven det minsta gran af skapareförmåga. Och dock, oaktadt all denna rikedom i ämnet, är Herr *Börjessons skapelse* ett förtorkadt, hopkrympt skelett, som ej upptager fullt 71 sidor, fastän raderna stå så glesa som blommor på en ljunghed. O hvilket skönt verk hade ej en man med sann skaldegåfva kunnat göra häraf! Men då man ej kan erhålla annat än skeletter, är det bättre att få dem små, än stora åbekeliga benragel, der hvarje lem bär spår af den rysliga sträckbänks-tortyr tanken vid hvarje ord undergått: och detta är den enda orsak, hvartöre vi tro oss stadna i någon förbindelse hos författaren. Hr *Börjesson* borde vid en lugn granskning af sina förra rimstumpar samt af den ringa fortune dessa gjort hos den tänkande Allmänheten finna, att han ej är kallad att skapa något dugligt i fantasiens och tankens värld. Om man lyckligt kan lulla sin gamla mor till sömns med något joller, eller sjunga passabelt som en *gök*, så följer ej deraf, att man är ämnad att värdigt besjunga hela Guds skapelse: en sådan sång skall vara en visa i högre choren. Äfven de minst misslyckade bitarne i ifrågavarande arbete äro på sin höjd ungefär sådana som en kurtisör skulle ha skrivit till en flicka öfver hennes blomsterparterr eller buste. Hyad Hr B. bäst

Iyckats i är målningen af Kaos, men den går något för vida, ty den sträcker sig genom hela detta ypperliga verk. De ledvridningar och råbräkningar af tankar och språk, som här förekomma, äro så talrika, att Hr B. utan tvifvel måste mycket ha svettats för att inom en så trång krets kunna samla ett så stort antal. Många stå der synbarligen för att tillvägbringa rim. Men Hr B. borde besinna, att det är lika nödvändigt att skriva grammatikaliskt riktigt i vers som i prosa, och att sånggudinnorna icke älska att se sig mera kränkta i språket än i annat afseende. För att bevisa vårt påstående, vilja vi något närmare granska arbetet.

På första sidan förekommer genast den föreställningen af Gud, att han vid stranden af en källa satt lutande och tankfull med *sitt hufvud uti handen*. — I förbigående anmärkt, så är denna källa tillika med trädet (Yggdrasil), som beskuggar den, lånad ur Nordiska Mythologien. — Detta är ju ett högtidligt och värdigt sätt att framställa Gud, alltings skapare: ungefärligen som man ville föreställa en man, som tänker utföra något, men vid närmare eftersinnande finner, att han tager sig vatten öfver hufvudet, som ordspråket säger. — Hvad vill det säga att gå med *allsmächtig mening?* (sid. 2). Likaså att *verldskaos vardt af förstening?* (s. 5.) I den Heliga Skrift står ju, att Gud skapade verlden af intet. Sid. 4 berättas, att Gud Fader *bröt en suck* ur sonens bröst. Detta var ej faderligt gjort; liksom det icke heller är poetiskt skrivet af Hr B. att dikta dylikt nonsens. Men se! det hade annars ingen ting varit som rimmat mot *sköt*, och allt derföre var det nödvändigt, att Fadren *bröt ut dennasucken*. — Hvad betyder det ordet *förglörl?* (sid. 7.) — Huru det är möjligt, att något kan vara *stumt i slang och ljud*, kunne vi ej inse. Troligen kan icke heller någon annan inse det än Hr B. sjelf. Lika litet kunna vi finna hvad det vill säga, att bergen gå upp som en *förstenad smärta*. Men vi gissa, att det

lärer väl vara någon rhetorisk eller estetisk skönhet, förmodeligen af det bombastiska slaget. (s. 8). — Man skriver ej (NB. språkriktigt); att dagen uppväckt *blifvet* utan *blifvit*; men då hade ej något rim varit mot *rifvet* (s. 10). Sidan 12 får man se Qvällen vanka omkring med *hufvut i sin hand*. Man kan ej neka, att detta är en ganska luminös och poetisk idé: det är just en sak af de scheene Rariteten. Ja sapperment der Herr Pörjesson hvad thet är för en ker! Tbet koster honom ja minder än nichts att hugge then hufved af sine vänner, af Morgen und Qväll, und seden late them vanke wohin de vill. Und hvad der Qväll är charmiret und förtjust von Hr Pörjessons poetische Einfall! Thi se han gerather in schture undscheene, scheene hanrycknings drömmen darüber. Ich vilde doch gerne se den Herr Pörjesson einmal voran ein spiegel mit sin *hufvut* i sin hand. Wie ganz verwundert måste dock han ej blifve! Und das ist ganz und gar unmöglich, dass der man, när han concipirte und fersattade sitt schture opoetische opus, icke hatte sin *hufvut* und all sin *Verstand* liggende i sin hand. — S. sida omtalas också, att Gud med *storsint blick* gick in i sin himmel. Är då Gud ej alltid i sin himmel? Hvar var Han förut, då Han ej var i himmelen? Samma tanke och uttryck förekomma på flera ställen. — S. 18 ser man huru vågorna banade sig en *ödmjuk kust* (!!). — Ej utan särdeles förundran kan man se huru trädens *skuggor stå upp ur jorden*, alldeles på samma sätt som Blommornas förtjusning (s. 22). Något besynnerligt måste likväl ligga deri; ty Herran kunde ej undgå att rodna deröfver. — Detta hade likväl varit anständigare för Hr B. att göra, än att Gud skulle behöfva rodna för hans skuld. Här sitter åter Gud och stöder hufvut mot handen. — Aldrakosteligast af alltsammans är dock beskrifningen på solens skapelse s. 30 och 31. Den är så ypperlig att vi ej kunna underlåta att till våra läsares nöje, anföra den:

— — — och med handen
 Han (Gud) ältar, formar uppå ler af stranden.
 Allt jemt at strandens ler
 Han tar. I floden ner
 Så skinande det tvager.
 Han rastlöst mera tager.
 Han hastar forma, bilda —
 Då ligger solen der i ljuset milda.

Naturkunnige och Lärde! kunnen J ännu stå och gapa och fundera på solens beståndsdelar och natur? J ären bra en-faldige som ej längesedan kunnat finna en så enkel sak. Sen J ej huru leret, glaseringen &c. lyser i den? Nu vill jag likväl, utan allt rälleri, fråga hvar och en tänkande, om det är möjligt att falla på en plattare, tatattare och mera opoetisk tanka, då man talar om uppkomsten af det mest ideala i naturen, och om ej den, som kan smörja ihop dylik gallimattias, är utan all aning om hvad poesi vill säga? Eller göres oss mer vittne behof för den saken? hvarföre vi ock lemna den utan alla vidare anmärkningar. — Man säger väl tidens och dagens, men ej *qvälens villa*: qvällen medför vanligen begreppet om stillhet och lugn (s. 33). Likaså säger man ej *en liljeqvist veå, späda*, utan *en liljeqvist ve., späd* (s. 52). Till underrättelse (NB. för Hr B.) ländar äfven att Svenskan ej har något substantivum, som heter *svida*. utan *sveda* (dolor); men detta rimade ej emot *sida*: derföre måste det blifva *svida* (s. 55). Och detta är ej det enda stället der språket och Grammatikan får *svida* för Hr B. — S. 56 låter Författaren Qvinnan bildas *af mull från jorden*. Detta är ju rakt stridande mot den underrättelse Bibeln lemnar oss om hennes skapelse. Och hvarföre tog dessutom Gud resbenet ur Mannens sida, som förorsakade den der sällsamt hufviga *svidan*, hviken omtalas på föregående sidan, om ej för att deraf bilda qvinnan?

Författaren slutar sitt arbete med en bön till Gud. Vi ha vid den, såsom bön, ingen ting att anmärka. Men vigilla ej det-

ta älskvärda koketteri att låta sin egen lilla person framtråda liksom slutstenen i Skapelsens byggnad. Der är blott det stora hela märkvärdigt och allt personligt och enskilt försvinner, om det ock vore den första sångaresjäl i verlden. Ty inför den Evige är en sångaresjäl såsom en prosaisk själ, och en prosaisk själ såsom en sångaresjäl. Den ödmjuke vinner hans nåd, men den stolte öfverlemnar han åt sin vanmagt, *id quod heic demonstratum est.*

Utan möda skuile listan kunna ökas med flera exempel af lika god halt, såsom att

Mannen sträckte famnen emot Polen;
 Han ville famna solen; (s. 54)

Vid Polen neml. (? ?); men vi anse det anförda tillräckligt. Troligen skall en och annan läsare finna flera partier af dessa så kallade sånger allt försmånatta och sockersöta, och säga att ingen stötande disharmoni råder imellan dem, utan att de väl quadra till ett helt. Efter denna åsigt skulle en kinesisk tandpetare ha lika värde som Phidias' Olympiske Jupiter. Dessutom torde någon vilja försvara dessa sånger genom jmförelse med något annat Skaldestycke af samma slag. Men nu är det så beskaffadt med bedömandet af hvarje *konststycke* (märk väl *konststycke*, ty så måtte väl Hr B. vilja att det skall anses), att ingen annan måttstock ges derföre än sjelfva den idé, eller bild, hvilken det skall framställa. Och då fråga vi hvar och en om ej dessa sånger äro ytterst matta, lit- och färglösa. Den som vid betraktandet af Guds herrliga skapelse ej ovillkorligt kommer i en dithyrambisk schwung, som Tysken säger, den skall aldrig försöka att teckna denna tasla. Pindarus skref endast öfver kappkörningar och kroppsöfningar: Milton beskref blott Paradiset, men huru oändligt äro ej deras arbeten, oaktadt den större inskränkningen af ämnet, öfver det i fråga varande. De förhålla sig till detta som en törnros i sin yppersta fågning till en förtorrkad katt-

fot, eller rättare: något förhållande eger ej rum, ty de kunna ej jemföras. Och vi äro nästan öfvertygade att Hr B. sjelf skall framdeles, då han ser tillbaka på detta sitt opus, anse det med en *förstenad smärta*.

Men han kan trösta sig öfver den lilla frihet vi här tagit oss att granska hans arbete. Ty det kan aldrig slå felt att ja någon broder af kottetiet, med munnen full af väder och Stentors-stämman trumpetar ut arbetets djupa genialitet, klassiska fullkomlighet (och genuina platthet) om det också vore ännu sämre. På det att Hr B. ej må tro att man samtycker i fall man tiger, ha vi i all korthet och ärlighet här velat yttra våra hjertans tankar.

Något om musiken i England.

(Slut från N:o 28.)

Sannolikt skall musiken i England aldrig få ett annat öde än drifhusplantornas, hvilkas sällsynta blommor endast frambringa osmaklig frukt. — För öfrigt hafva Engelsmännen ett Conservatorium för vindruvur och ananas — för musiken intet. Om den här funne lärningar och idkare, skulle de lemnas till pris för klimatets råhet och människornas liknöjdhet. Det är sannt, London äger en *Italiensk Opera*, som kallas *Konungens Theater*, och hatas af Konungen; men denna ytterst kostsamma anstalt är blott en förövändning, som de goda sällskapskretsarne i London begagna, för att ha en samlingsplats, hvarifrån de lägre klasserna äro uteslutna, af brist på språkkunskap, af oefantliga inträdespriserna och af förbudet att här nyttja stöflor och runda hattar.

Manspersonerna, som vanligen komma först vid slutet, äro alldeles utom sig och otröstliga att här finna hvarken punsch, vin eller spel. Fruntimren besöka denna theater för att till åskådande exponera det nyaste modet och dömma deröfver, för att prata och ta emot visiter. Så länge operan räcker, hör ingen, och ingen har lust att höra. Också är denna opera egentligen* ingenting vidare än en sammansvärjning mellan folk af god ton emot de andra theatrarnes oskickligheter, emot Nationens borgerliga sedvanor och göthiska maner. Det enda akta Engelska jag der funnit, är friheten att sjunga falskt, hvar af sångare och sångerskor, gynnade af gammal häfd, betjena sig, utan att väcka någon uppmärksamhet*).

Tysken, som kläder allt i lärdom, behandlar musiken som en vetenskap. Den vällustige Italienaren söker deri blott en liflig och flygtig njutning; Fransmännen, mera fåfång än känslöfull, förstår att tala derom med snille; Engelsmännen betalar den, och bryr sig ej vidare derom. En man af uppmärksamhet, som hörde de olika concerterna i Europa, skulle i *Tyskland* finna tänkare, som höra; i *Italien* narrar, som nästan svimma af löje och skratt; i *Frankrike* kånare, som lida af ledsnad; i *England* döfva, som hafva ett nöje och en löjlighet mindre.

*) Den som har hört Italienska operan i London; den, som haft tillfälle att lära känna de stora sångare och sångerskor, som der utvecklade sin konst — han skall lätt finna det sanna och det falska i detta omdöme.

N:o 30 utgifves nästa Torsdag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.